

Angažovanje i uloga vještaka finansijsko-ekonomske struke u predmetima korupcije i organizovanog i privrednog kriminala

Ranko Radeta

diplomirani ekonomista, stalni sudski vještak iz ekonomske struke

Sažetak: Ova analiza izrađena je s ciljem razumijevanja problema sa kojima se susreću tužilaštva i sudovi u BiH prilikom izbora i korišćenja vještaka pri procesuiranju složenih slučajeva korupcije i ozbiljnog privrednog i organizovanog kriminala, ali i problema s kojima se susreću vještaci.

Ključne riječi: finansije, korupcija, organizovani kriminal, privreda

Primljen / Received: 31. mart 2022. / March 31, 2022

Prihvaćen / Accepted: 14. april 2022. / April 14, 2022

KORIŠĆENJE I ULOGA VJEŠTAKA U KRIVIČNOM POSTUPKU

Potrebno je odmah na početku istaknuti da je tužiocima neophodna pomoć odnosno podrška vještaka da bi efikasno istražili slučajeve privrednog kriminala i korupcije. Uloga vještaka je nemjerljiva s obzirom na to da njihovi nalazi mogu doprinijeti snazi optužnice, a radi se uglavnom o vrlo složenim vještačenjima koja iziskuju visok profesionalni nivo vještaka, stručno znanje, a poželjno je i prethodno iskustvo na sličnim poslovima i zadacima.

KRITERIJI ZA ODABIR VJEŠTAKA

Prema raspoloživim informacijama, u dosadašnjoj praksi značajnog broja tužilaštava, pokazuje se da pojedinim vještacima nedostaje sposobnost i iskustvo da sačine valjane i upotrebljive nalaze i mišljenja, što u pojedinim slučajevima zbog dugog perioda podnošenja nalaza i mišljenja dovodi do odugovlačenja postupka bez odgovarajućeg nadzora nad radom vještaka. S druge strane, u dosadašnjoj praksi evidentno je da se, nažalost, uglavnom angažuju samo pojedini vještaci finansijsko-ekonomske struke, a tužilaštva i tužiocima to pravdaju povjerenjem u rad i integritet samo pojedinih vještaka, što predstavlja njihov izgovor bez valjanih argumenata.

Takođe, ovom prilikom treba istaknuti da ukoliko je vještaka angažovala odbrana, on bi trebalo da podliježe identičnim obavezama u smislu kvaliteta i integriteta vještačenja na isti način kao i vještak kojeg je angažovalo tužilaštvo, a u slučaju suprotstavljenih nalaza, na sudu je da ocijeni i procijeni kojem vještačenju će pokloniti vjeru što je neophodno i obrazložiti.

ANGAŽOVANJE I KORIŠĆENJE VJEŠTAKA U PREDMETIMA PRIVREDNOG KRIMINALA I KORUPCIJE OD STRANE TUŽILAŠTVA I SUDA

Tužilaštvo ili sud izdaje pisanu naredbu za vještačenje u kojoj su navedene činjenice o kojima se vrši vještačenje, te rukovodi tokom čitavog postupka vještačenja uz napomenu da vještak može svjedočiti samo o činjenicama koje proizlaze iz njegovog neposrednog saznanja, s tim da može predložiti da se izvedu dokazi ili pribave predmeti i podaci koji su od važnosti za davanje njegovog nalaza i mišljenja.

Problem predstavlja i činjenica da naredba o vještačenju ponekad nije precizna u smislu jasnog sadržaja, obima i usmjeravajućeg pravca, odnosno u smislu zadataka i cilja koji se očekuje od budućeg nalaza i mišljenja što u značajnoj mjeri utiče na kvalitet nalaza i mišljenja. Vještak je dužan dostaviti svoj izvještaj koji sadrži dokaze koje je pregledao, obavljene testove, nalaz i detaljno obrazloženo mišljenje do kojeg je došao i sve druge relevantne podatke koje vještak smatra potrebnim za pravednu i objektivnu analizu.

Potrebno je naglasiti da ne postoje posebna pravila po kojima vještaci finansijsko-ekonomske struke vrše vještačenje. Ono se vrši na osnovu važećih zakona iz relevantnih oblasti, a primjenjuju se i međunarodni standardi za knjigovodstvo i računovodstvo.

Takođe, bitno je naglasiti da je zakonima o krivičnim postupcima utvrđeno da ako je za preduzimanje vještačenja poslovnih knjiga pravnih lica ili samostalnog privrednika nužno da se prethodno sredi njihovo knjigovodstvo, naredbu o središanju knjigovodstvenog stanja donosi organ koji vodi

postupak, a na osnovu obrazloženog pismenog izvještaja vještaka kojem je naređeno vještačenje poslovnih knjiga.

NAKNADA I NAGRADA ZA VJEŠTAČENJE

Poseban problem predstavljaju naknade i nagrade za vještačenje. Naime, važeće tarife o naknadama i nagradama troškova vještačenja u Republici Srpskoj, odnosno u BiH značajno ograničavaju angažovanje vještaka da rade na složenim finansijsko-ekonomskim vještačenjima i predmetima privrednog kriminala i korupcije, koji su vrlo zahtjevni, te iziskuju visok profesionalni nivo i dugotrajni vremenski angažman vještaka u provođenju poslova vještačenja. S obzirom na to da ovakva složena vještačenja mogu trajati mjesecima, finansijski koštaju više u odnosu na neka druga kratkotrajna i manje složena vještačenja.

Pored toga, činjenica je da tužilaštvo često ne isplaćuje iznos troškova vještačenja u iznosu naznačenom u troškovniku koji je podnio vještak, nego se isplaćuju u nižem iznosu u odnosu na podneseni troškovnik bez argumentovanih obrazloženja.

ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Polazeći od prethodno iznesenih problema koji su prisutni u odabiru vještaka, nameće se potreba za pokretanjem inicijativa prije svega u oblasti izmjene propisa o vještacima u smislu primjene pozitivnih iskustava i prakse međunarodnih, ali i regionalnih iskustava i prakse.

Na drugom, ali ne manje važnom mjestu neophodno je uvesti stručne obuke kao obavezni uslov za imenovanje vještaka, ali i obuke u vidu seminara, za vještake koji se

nalaze na postojećim listama vještaka na način da sadržaj obuke bude usmjeren na unapređenje da vještak izbjegava ulazak u pravne kvalifikacije eventualnog postojanja krivičnog djela, da pravilno i jasno razumije poziciju i ulogu vještaka u krivičnom postupku.

Pored toga, neophodno bi bilo zakonski regulisati etičke kodekse za vještake koji bi bili stalno uzimani u obzir prilikom izbora vještaka za vještačenje. Sudovi i tužilaštva bi trebali biti obavezni na izbor vještaka sa postojećih lista, ili u najmanju ruku da te liste smatraju prioritelnima.

Nadalje, potrebno bi bilo izmijeniti propise koji se odnose na isplatu naknade i nagrade za vještaka, a koji bi trebalo da budu usaglašeni sa nivoom vještakovog iskustva, znanja i drugim kriterijima na način da tužilaštva plaćaju tržišnu cijenu za usluge vještačenja.

Na kraju, kada je u pitanju vještačenje finansijsko-ekonomske struke tužilaštva imaju ili bi trebalo da imaju na raspolaganju stručnjake finansijsko-ekonomske struke, zaposlene kao stručne saradnike, odnosno savjetnike, koji bi trebalo maksimalno da se angažuju na analizi i selekciji raspoloživog dokaznog materijala i njegovoj pripremi na način da se olakša postupanje tužiocu pri sačinjavanju precizne naredbe za vještačenje, što bi rasteretilo vještake i što bi mu omogućilo da se koncentriše na bitne dokumente i činjenice o kojima treba dati nalaz i mišljenje.

Engagement and Role of Financial and Economic Experts in Corruption and Organized and Economic Crime Cases

Ranko Radeta

Bachelor of Economics, Faculty of Economics, University of Banja Luka, Permanent court expert in the economic profession

Abstract: This analysis was made in order to understand the problems faced by prosecutors and courts in BiH in the selection and use of experts in processing complex cases of corruption and serious economic and organized crime, but also the problems faced by experts.

Keywords: finances, corruption, organized crime, economy.